

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disput. XVI. A quibus potentiis produci possit Ens Rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

est in se, seu rem veram, tantum est imago sui ob-
iecti, concedo antecedens, repræsentans aliter quam
est, vel esse possit, seu fingens est tantum imago, ne-
go, simul enim est imago seu repræsentatio & effe-
ctio, à qua obiectum non solum accipit esse cogni-
tum, sed esse, nec tantum esse obiectivum extrinse-
cum, sed esse intrinsecum, seu ipsam entitatem, fictio
siquidem non repræsentat obiectum secundum id
quod habet in se, sed aliquid apponit de novo, non
sic mera repræsentatio quæ rem concipit vel prout
est, vel esse possit. Cum ergo rem realem repræsen-
tans nullam aliam in ea existentiam repræsentet
præter realem, & hæc cum physica sit, produci per
aliam actionem quam physicam nequeat, intelle-
ctus nihil illius per operationem intentionalem,
seu metaphoricam producere potest.

Cur intel-
lectus non
possit inten-
tionaliter
producere
rem aliquā
realem.

Quod autem obijciunt aliqui, cum nulla detur
actio, ad quam non debeat Deus concurrere, debe-
re etiam concurrere ad hanc; negamus consequen-
tiam, licet enim Deus concurrere debeat ad om-
nem actionem realem, non tamen metaphoricam,
cum enim cognitio sit productio metaphorica for-
maliter ut cognitio est (producimus enim Ens Ra-
tionis illud cognoscendo) Deus autem licet physice
ad cognitionem creatam concurrat, cum tamen per
eam non intelligat, non potest immediate & meta-
phorice cum intellectu concurrere ad Entis Ra-
tionis productionem, quod, ut dixi, non producit
nisi cognoscendo. Nec tandem sequitur Ens Ratio-
nis non esse ens solum intra animam, ens namque
intra animam idem sonat atque ens, quod nisi per
actum intellectus seu animæ esse non potest.

VIII.
Cur Deus
simul cum
intellectu
creatio non
producat
Ens Ratio-
nis.

Quo sensu
Ens Ratio-
nis sit ens
intra ani-
mam.

DISPUTATIO XVI.

A quibus potentijs produci possit Ens Rationis.

SECTIO PRIMA.

Utrum sensus, appetitus, aut voluntas faciant
Ens Rationis.

I.
Sensus ex-
terni face-
re nequeunt
Ens Ra-
tionis.

Prima conclusio, sensus externi Entia Ratio-
nis facere non possunt. Est manifestum, quia
licet errent fortassis aliquando, & in obiecta aliter
ferantur quam sint à parte rei, ut dum Irim in nu-
bibus, vel in collo columbæ colores videmus appa-
rentes, aut baculum in aqua curvum, qui tamen est
in se rectus, non tamen feruntur in obiecta aliter
quam esse possint, imò probabiliter cum aliquibus
affirmare possumus non falli sensus nec errare, sed
tantum intellectui occasionem errandi præbere, ut
nimirum aliter obiectum concipiat quam in se est,
vel in obiectum aliquod feratur quod non est.

II.
Nec appe-
titus, nec
voluntas
facit Ens
Rationis.

Secunda conclusio, nec appetitus, nec voluntas
facit Ens Rationis. Ratio à priori, quia voluntas in
sua operatione necessario præsupponit actum intel-
lectus, & in illud solum obiectum fertur quod ei ab
intellectu proponitur, ergo ex modo suo tendendi
invenit obiectum factum, ac proinde non illud facit.
Sicut ob eandem rationem, intellectus dum cog-
noscit ens reale existens, non dat illi aliquam, exis-
tentiam de novo, sed solum illam quam habuit,
repræsentat.

III.
Voluntas
fertur in
universale,
non à se,
sed ab in-
tellectu fa-
ctum.

Dices, voluntas potest ferri in bonum apparens
& quod revera non est, item in obiectum universa-
le, supra suum etiam actum reflectere, & illum
amare: potest item tendere in obiectum quia præ-
ceptum, quidni ergo & facere poterit Ens Ratio-
nis? Respondeo ferri quidem posse in universale, at
non à se, sed ab intellectu factum, & illi propositum,
in bonum item apparens fertur, non tamen à vo-
luntate, sed ab intellectu propositum qui fingit bo-
nitatem ubi non est, nec supra actum suum refle-
ctit illum considerando, sed intellectus illum concipit,
& voluntati proponit: fertur etiam in actum
præceptum quia præceptum, sed apprehensum
prius per intellectum, nihil enim volitum quia
præcognitum.

SECTIO II.

Utrum per Imaginativam fiat Ens Rationis.

PSuares disp. 54. Metaph. 2. n. 18. existimat per
imaginativam hominis, si non omnia, aliqua

saltem Entia Chimerica fingi posse, ea scilicet quæ
aliquod in rebus fundamentum habent, quo sensu
dici solet *ens imaginabile latius patet, quam ens pos-
sibile*, participat enim hæc in re imaginatio aliquo
modo vim rationis, seu vim componendi & sepa-
randi quæ composita in se, aut separata non sunt.

I.
Putant alii
qui, imagi-
nativam
hominis
posse facere
Ens Ratio-
nis.

Prima conclusio, probabiliter tamen videtur
imaginativam hominis solum nunquam huiusmodi
entia Chimerica consicere. Probatur primo ex S.
Thoma de veritate, ubi sic habet: *Nomen intellectus
sumitur ex hoc, quod intima rei cognoscit, est enim in-
telligere quasi intus legere, sensus enim & imaginatio,
sola accidentia exteriora cognoscunt.* Solum ergo intel-
lectus juxta S. Thomam sua sagacitate intima rei per-
netrat, imaginatio verò utpote materialis & imper-
fecta, externa tantum lustrat, & hæret quasi in cortice.

II.
Dicendum
Imaginatio-
nem homi-
nis solum
nunquam
posse facere
Ens
Rationis.

Ratio est, quia Imaginativa seu phantasia minus
est phantasmata, seu materiales earum rerum ima-
gines conservare, quæ à sensibus percipi possunt,
cum ergo sensu corporeo percipi nihil possit non
reale & possibile, Imaginativa ex his solum imagi-
nes varias, & phantasmata, ac monstrosas combina-
tiones per se solum formare potest.

III.
Ratio est,
quia ima-
ginativa
non habet
speciem nisi
earum re-
rum, quæ
percipiuntur
sensibus.

Secunda Conclusio, mihi tamen probabile vide-
tur Imaginativam seu phantasiā unā cum intelle-
ctu posse, imò frequenter Entia Chimerica effin-
gere. Ratio est, quia, cum simul cum intellectu, pro
hoc statu operetur, ab eo elevatur ut cum illo præ-
stare id queat, quod sola nequiret. Et hoc sensu capi
potest id quod dicitur, *latius patet Ens Imaginabile
quam Ens Possibile*, licet imaginatio pro simplici ap-
prehensione frequenter ab auctoribus sumatur, &
hoc etiam modo axioma illud explicetur.

IV.
Potest ima-
ginativa
simul cum
intellectu
formare va-
ria Entia
Rationis.

Tertia Conclusio, hinc à fortiori patet Imagina-
tivam aliorum animalium Entia hæc Chimerica fa-
cere non posse, licet enim somnient, ut videmus in
canibus, qui subinde in somnis latrant, sicque ali-
qua tunc imaginantur, & forsan monstrant: item cum
imaginem vident in pariete depictam ex capite leo-
nis, corpore capræ, & pedibus equi, fugiunt vel pro-
sequuntur, ergo aliquid huiusmodi tunc imagina-
tione sibi formant, sicut etiam ludicris quibusdam
spectris aves à frugibus & arboribus arceri cerni-
mus, in his tamen omnibus non formant Ens Ra-
tionis, seu Chimericum, sed externam tantum earum
rerum figuram concipiunt, quæ non est Ens im-
possibile, cum illam pictor penicillo assequatur. Ut
verò fiat ibi Ens fictum, apprehendi illæ partes de-
bent ut intra se habitudinem dicentes, & ut unione
ficta

V.
Imagina-
tiva bru-
torum facere
nequeunt
Entia Ra-
tionis.

Canis som-
niantes quæ
sibi monstrantur
formant.

ficta conjuncta, quod etiam hominis imaginativa sine rationis cooperatione repugnat, ut diximus: licet dici fortasse posset, perfectionem esse hominis imaginativam imaginativa aliorum animalium, utpote quæ non solum immediate ad actus intellectus disponit, sed semper cum intellectu operatur, sicut & intellectus cum illa.

SECTIO III.

Utrum per Apprehensionem, & Judicium fiat Ens Rationis.

I. **E**xclusimus sectione præcedenti voluntatem à confectione Entis Rationis, quia nihil tribuit objecto aliud, præter denominationem extrinsecam realem amari, voliti &c & entitatem objecti, siue ea vera sit siue ficta, semper præsupponit: Intellectus verò quilibet fingendo præstat, concipiendo enim aliquid ut bonum quod bonum non est, bonitatem illi fictam dat, seu apparentem, eorum concipiendo ut album dat illi intentionaliter albedinem, nivem ut nigram dat ei nigredinem, concipiendo aliquid ut ens dat illi entitatem licet à parte rei aliquando nec per divinam potentiam esse possit. Cum ergo in iram hac in parte vim habeat effectricem, quæ inus per quos actus hanc suam virtutem exerat.

II. Dico primò, per Apprehensionem tam completam quam in complexam fieri potest Ens Rationis. Prima pars constat, per Apprehensionem enim completam, vel prædicatum conjungitur cum subiecto, ut cum dicitur *equus est leo*, vel partes inter se per intellectum uniantur, quæ tamen nulla potentia uniri possunt, ut caput leonis, corpus cervi, pedes aquæ: in hoc ergo casu objectum fit impossibile.

III. Secunda etiam pars probatur primò auctoritate S. Thomæ si præ citati. Opusc. 42 cap. 1. ubi ait, *tunc effici Ens Rationis quando intellectus nititur apprehensionem etiam de re quod non est, & ideo fingit illud aliquo modo utens.* Deinde si quis apprehendat alium Deum, vel duos simul Deos, est apprehensio incomplexa, ejus tamen objectum est Ens Rationis. Eo igitur ipso quod quis concipit Chimæram, eam facit, nec ad hoc necessarium est ut in actu signato & explicitè eam representet ut existentem, sed sufficit quod mente apprehendat apprehendendo quippe unionem fictam inter illa extrinsecam eam fingimus, & facimus Ens Rationis, illa enim fictio in actu exercito entitatem illi communicat & illius est causalitas seu factio.

IV. Quæres utrum per actum quo quis velati dubitanter inquirat possit fieri Chimæra, fiat necne? Respondetur duplici modo de Chimæra dubitare aliquem possibile, divisim vel conjunctim, divisim, ut si quis inquirat possitne leo conjungi cum dracone per unionem fictam, & per hunc actum, dico non fieri Chimæram, patet, nam non apprehenduntur partes unitæ, ergo nec concipitur Chimæra, sicut nec hominem quis concipit, si inquirat possitne anima rationalis uniri materiæ per unionem realem, licet enim dum apprehendo unionem, necessariò in obliquo apprehendam partes ut ab illa connotatas, non tamen in recto, nullus enim dicit quoties de unionem disputamus hominem concipi. Dico nihilominus in priori conceptu fieri Ens Rationis respectu unionis, non respectu Chimæra, unio siquidem quam apprehendo est ficta.

V. Conjunctim concipi Chimæram est partes illas unitas apprehendi, & per hanc apprehensionem dico fieri Chimæram. Si quis verò tunc dubitet utrum Chimæra illa sit possibilis, inquirat solum si ne possibilis realiter, nec enim si reflectat quid agat, dubita-

R. P. Th. Comptoni Philosophia.

hic num fieri per intellectum possit, cum id de quo in actu signato dubitat, faciat in actu exercito. Sicut si quis loquendo inquirat num possint homines loqui, vel secum discurrere quærat, utrum possit homo discurrere.

Dices in Apprehensione non est falsitas, ergo per eam non potest fieri Ens Rationis, Nego consequens. Quamvis tamen, licet enim in Apprehensione falsitas esse nequeat, cum non respiciat objectum ut à parte rei, si- cut judicium quod affirmat vel negat de objecto ut est à parte rei, fieri tamen potest per Apprehensionem Ens Rationis. Apprehensio verò est illi in representando conformis, ac proinde non falsa, licet enim aliter repræsentetur objectum quam sit à parte rei, imò objectum subinde quod nec est, nec esse potest. Apprehensio tamen illud non ut à parte rei respicit, sed ut ei obicitur, sicque objecto suo est conformis, eo modo quo quis errorem alterius apprehenderet, quæ tamen apprehensio est vera.

VII. Dico secundò, si per Apprehensionem, quæ judicium antecedit, proponantur partes Chimærae divisim, fit Chimæra & Ens Rationis per judicium. Patet, tunc etenim per judicium uniantur primò partes, & de se mutuo affirmantur, judicium liquet non minus est imago & representatio quam Apprehensio, sed uniantur primò seu unitæ repræsentantur partes illæ per judicium, ergo tunc fit Ens Rationis per judicium, ut in his & similibus propositionibus, *apis est homo, leo est hinnibilis.*

VIII. Dico terciò, quando cunque Apprehensio præcedens judicium repræsentat partes conjunctim, non fit Chimæra per judicium. Probatur, judicium namque hic non dat objecto esse objectivum, seu entitatem suam intrinsecam, sed solum esse objectivè, seu denominationem cogniti, fertur quippe in illud jam ab alio actu factum, & vel approbat vel improbat quod præcedens actus fecit. Sicut ergo ob eandem rationem affirmat communis sententia à voluntate non fieri Ens Rationis, quia, cum necessariò actum intellectus prærequirit, in objectum fertur ab eo factum, sicque non ponit, sed præsupponit objectum, sic cum judicium necessariò præsupponat Apprehensionem, seu objectum apprehensum, quod dum apprehenditur fit, judicium pari ratione non illud facit, sed in hoc casu factum accipit ab Apprehensione.

Dices ergo si duo homines alter hic, alter Romæ eandem simul Chimæram apprehendant, quod factum non videtur difficile, si simul huic studeant materiæ, vel de ea disputent, aut saltem huic studeant eodem loco studentibus facile id continget, alter ex ijs Ens Rationis non faciet, imò nec alius, cum non sit major ratio unius quam alterius: patet, nam uterque objectum apprehendit quod habet esse aliunde, nempe per actum alterius, ergo neuter dat illi esse.

Respondetur primò, non posse fortassis illos eandem Chimæram concipere, cum enim fingant pro libito vix videtur possibile ut in eandem unionem fictam ex infinitis incidant. Sed quidquid sit de hac solutione, Respondetur secundò, nullam inter illos reperiri subordinationem, nec unum accipere objectum ab altero, sed perinde se habere unius cognitionem respectu cognitionis alterius, atque si non esset. Non fieres se habet inter apprehensionem & judicium, intellectum & voluntatem, ut constat. Vnde uterque in eo casu facit Ens Rationis.

X. Dico quartò si detur aliquis actus judicii sine prævia apprehensione objectum proponens, quod aliqui putant possibile, imò videtur sæpe contingere, quando post primam apprehensionem longa series per judiciorum quasi concatenata per discursum con- textitur, tunc, inquam, per judicium fieri potest Ens Rationis.

G3

Rationis,

Rationis, ut si primus actus quem quis elicit sit hic, *equum est rationalis*.

SECTIO IV.

Virum actus verus unquam faciat Ens Rationis.

I. Negat p. Hurtado disp. 19. Metaph. s. 5. num. 82. *Fit quando- que Ens Rationis per judicium verum.* **II.** *Actus faci- ens Ens Ra- tionis non debet esse difformis suo objecto, sed rei ut est in se.* **III.** *Judicium omne duas in se forma- litates con- tinet, judi- cii, & ap- prehensio- nis virtua- lis.* **IV.** *Hic actus Chimera est quid fictum, faci- cit Chi- meram ut est virtua- lis appre- hensio.* **V.** *Hic actus Chimera est quid fictum non destruit Chimaram ut est iudi- cium.* **VI.** *Deus judi- cando non esse à parte rei Chima- ram, quam homo judi- cat esse, non destruit Chimaram ab homine illi fictam.*

I. Negat p. Hurtado disp. 19. Metaph. s. 5. num. 82. *Fit quando- que Ens Rationis per judicium verum.* **II.** *Actus faci- ens Ens Ra- tionis non debet esse difformis suo objecto, sed rei ut est in se.* **III.** *Judicium omne duas in se forma- litates con- tinet, judi- cii, & ap- prehensio- nis virtua- lis.* **IV.** *Hic actus Chimera est quid fictum, faci- cit Chi- meram ut est virtua- lis appre- hensio.* **V.** *Hic actus Chimera est quid fictum non destruit Chimaram ut est iudi- cium.* **VI.** *Deus judi- cando non esse à parte rei Chima- ram, quam homo judi- cat esse, non destruit Chimaram ab homine illi fictam.*

I. Negat p. Hurtado disp. 19. Metaph. s. 5. num. 82. *Fit quando- que Ens Rationis per judicium verum.* **II.** *Actus faci- ens Ens Ra- tionis non debet esse difformis suo objecto, sed rei ut est in se.* **III.** *Judicium omne duas in se forma- litates con- tinet, judi- cii, & ap- prehensio- nis virtua- lis.* **IV.** *Hic actus Chimera est quid fictum, faci- cit Chi- meram ut est virtua- lis appre- hensio.* **V.** *Hic actus Chimera est quid fictum non destruit Chimaram ut est iudi- cium.* **VI.** *Deus judi- cando non esse à parte rei Chima- ram, quam homo judi- cat esse, non destruit Chimaram ab homine illi fictam.*

I. Negat p. Hurtado disp. 19. Metaph. s. 5. num. 82. *Fit quando- que Ens Rationis per judicium verum.* **II.** *Actus faci- ens Ens Ra- tionis non debet esse difformis suo objecto, sed rei ut est in se.* **III.** *Judicium omne duas in se forma- litates con- tinet, judi- cii, & ap- prehensio- nis virtua- lis.* **IV.** *Hic actus Chimera est quid fictum, faci- cit Chi- meram ut est virtua- lis appre- hensio.* **V.** *Hic actus Chimera est quid fictum non destruit Chimaram ut est iudi- cium.* **VI.** *Deus judi- cando non esse à parte rei Chima- ram, quam homo judi- cat esse, non destruit Chimaram ab homine illi fictam.*

I. Negat p. Hurtado disp. 19. Metaph. s. 5. num. 82. *Fit quando- que Ens Rationis per judicium verum.* **II.** *Actus faci- ens Ens Ra- tionis non debet esse difformis suo objecto, sed rei ut est in se.* **III.** *Judicium omne duas in se forma- litates con- tinet, judi- cii, & ap- prehensio- nis virtua- lis.* **IV.** *Hic actus Chimera est quid fictum, faci- cit Chi- meram ut est virtua- lis appre- hensio.* **V.** *Hic actus Chimera est quid fictum non destruit Chimaram ut est iudi- cium.* **VI.** *Deus judi- cando non esse à parte rei Chima- ram, quam homo judi- cat esse, non destruit Chimaram ab homine illi fictam.*

V. *Impossibile videtur ut hoc judicium Chi- meram destruat, destrui siquidem non potest quod non est, sed ante hunc actum Chimera non erat, est, ut hic nec per illum sit, ut ait P. Hurtado, ergo per hunc actum Chimera est quid fictum, non potest per illum destrui, sic enim idem simul esset & non esset. Concludo ita- que hoc judicium, Chimera est quid fictum, Chimera aliquando facere, numquam destruere.*

SECTIO V.

An omnis actus falsus faciat Ens Rationis.

Affirmat P. Hurtado d. 19. Met. s. 5. num. 8. quem sequitur P. Arriaga d. 6. Met. s. 3. num. 21. unde inquit, si Petro non corrente dicat quispiam, *Petrus currit*, facit Ens Rationis, cum currit Petri aliud esse non habeat quam per intellectum. Ad quam sententiam defendendam duplex distinguunt Ens Rationis, Chimericum & non Chimericum, quasi dicerent fictitium & reale.

II. *At sanè, cum, ut ipsi fatentur, quæstio sit de solo modo loquendi, & hætenus Ens Rationis reale ab auctoribus non sit usurpatum, loquamur cum com- muni, & dicamus Ens Rationis tunc solum, & semper fieri quando aliquid impossibile mente revol- vimus, non quando realia & possibilia. Sequeretur præterea etiam per actus veros in rebus possibili- bus fieri Entis Rationis, quoties scilicet de rebus vel præteritis judicamus, vel futuris, ut Adam peccavit, Anti-christus nasceretur, & similibus, cum nec præteritis eorum nec futuris nunc existat, sicque hoc sensu sint objectivè tantum in intellectu, unde dum historiam aliquam, vel ipsam sacram scripturam legimus, in qua futura multa, plurima continentur præterita, quot periodos oculis pereurrimus, tot mente assentiendo Entia formaremus Rationis. Præstat itaque cum communi dicere illud tantum esse Ens Rationis, quod esse suum ita accipit ab intellectu, ut extra eum seu animam nec sit nec esse possit. Sed de nomine satis.*

III. *Recentiores aliqui quæstionem hæc de re infl- tuunt, ita siquidem actus omnes falsos Ens Rationis facere affirmant, ut illos objectum semper habere dicant impossibile. Sic ergo philosophantur, quis- quis studet Petro, ut asserit, eo non studente, ob- e-ctum habet impossibile, studere namque cum affir- mat eo instante quo non studet, studium autem eo instante quo existit negatio studij, tam est impossi- bile quam Hippocervus, Trachelaphus, aut alia quævis Chimera, simul enim existerent duo contra- dictoria.*

IV. *Hanc sententiam latius postea impugnabo d. 44. sec. 6. dum de veritate & falsitate actuum: ex hoc enim principio inferunt hi auctores posse actum mutare objectum, cum hic actus Petrus nunc loqui- tur, qui profertur eo loquente, & est verus, proferri potuisset eo tacente, tunc autem, inquit, mutasset objectum, habuisset enim pro objecto sermonem Petri eo tacente, sicque sermonem impossibilem. Sed contra, quantumvis enim Petrum loqui dicam Petro tacente, hoc tamen totum objectum actus mei non ingreditur, sed sermo tantum, qui est pos- sibilis. Hoc pro præsentis sufficit, loco enim citato falsius hoc impugnabitur.*

SECTIO

SECTIO VI.

Virum Deus formet Entia Rationis.

I. **A** Sserunt aliqui, ut Henricus in summa, art. 68. q. 15. Fonseca 7. Met. c. 8. q. 2. s. 6. Gilius To. p. 1. 2. tract. 6. c. ult. Agidius Lusitanus To. p. in p. 2. q. 6. ar. 10. Ili etiam hoc tenere videntur qui ajunt posse Deum efficere distinctionem rationis, inter quos est Torres de Trinit. q. 28. art. 2. d. 2. dub. 2. Moli. libidem d. 5. conclus. 9.

II. **P.** Valquez in primam part. To. 2. d. 118. c. 4. ita ab hac sententia refugit, ut ne Deum facere Entia Rationis concedat, neget cognoscere, cui ex recentioribus sui non desunt sequaces.

III. **P.** Suarez d. 54 Met. s. 2. nu. 19. & deinceps, media, quæ communiter est tutior, procedit via, & affirmat, ut divino intellectu indignum est Chimæras illas commentitias fingere, ita impossibile esse eum à nobis fictas non cognoscere: cujus tanta fuit vel auctoritas viri, vel momenta rationum, ut recentiores prope omnes ad se pellegerint, quam sententiam latè probat P. Hurtado d. 19. Met. l. 6. & P. Arriaga d. 6. Met. l. 4.

IV. **Hic** solum notandum pro præsentī, posse duplici modo aliquid cognosci, primario & secundario. Primario, quando in se immediatè res percipitur ex parte objecti, hoc est, non medio alio objecto cognito, sic Deus se, sic sancti per visionem beatificam Deum intuentur. Secundario dicitur illud cognosci quod per aliud tanquam per medium ex parte objecti cognoscitur, sic Deus creaturas in seipso, Beati eadem in Deo vident, licet per aliam scientiam ad creaturas immediatè terminatam illas cognoscat Deus, sicut & Angeli. Hæc autem cognitio directè ad creaturas terminata potest tam in Deo quam Angelis respectu aliquarum rerum esse primaria, respectu aliarum secundaria, ut si effectus in causa cognoscatur, objectum in actu, causa & actus cognoscuntur immediatè & primario, objectum & effectus secundario.

V. **Quæstio** hæc Theologica est, & multis difficultatibus metaphysicis de possibilitate rerum intermixta. Dico ergo mihi probabilius videri Deum secundario cognoscere Entia Rationis, seu in actibus creatis illa fingentibus, cognoscit enim perfectè actus illos, ergo ut terminantur ad objecta. Deinde actus est imago objecti, qui verò perfectè imaginem alicujus rei cognoscit, rem illam simul cognoscit necesse est. Præterea incredibile videtur dum nos disputamus de Chimæris, Deum nescire de quibus objectis sit disputatio, si verò novit, ut nosse ipsum necesse est, ergo objecta illa cognoscit. Item novit Deus actum qui fingit relationem in Deo fictam ut differt ab actu fingente Hippocervum, ergo novit illos ut terminantur ad objecta, in eo enim solum differunt quod diversum objectum representent, ergo objecta ipsa ficta cognoscit Deus secundario. Nec propterea interas Deum fingere, sicut enim non erat repræsentando aliorum errorum, ita nec fingit cognoscendo fictiones, non enim fertur in hæc objecta nisi ut facta vel ficta ab intellectu humano, non ergo magis quoad hoc illa facit, quàm voluntas amans Chimæram sibi ab intellectu propositam.

VI. **Uterius** dum cognoscit Deus Ens aliquod Rationis in actu possibili, probabilius videtur eum non facere Ens Rationis, cum non det illi Chimæram totum suum esse, esse enim possibile illius supponitur ad cognitionem divinam quod habetur ab illo actu in quo illud cognoscit Deus, per illum enim actum habent extrema illa esse unita quoad essentiam. Dum verò Deus immediatè videt objectum impossibile, ut unionem inter equum & cervam esse impossibilem, nihil est incommodi si concedatur eum facere Ens Rationis, saltem secundum quid, non fingendo, sed negando unionem talem esse possibilem. ita præter citatos num. 1. Albertinus in primo principio Philosoph. coroll. Arriaga sec. 4. nu. 45. & multi ex recentioribus.

De intellectu Angelico, dico in ijs quæ Angelus abstractivè solum cognoscit, & per discursum, mihi probabilius videri posse facere Entia Rationis, seu in ijs quæ clare vident & intuitivè.

DISPUTATIO XVII.

Reliqua de Ente Rationis.

SECTIO PRIMA.

Disputantur quadam difficultates particulares, quæ ad plenam Entis Rationis notitiam spectant.

I. **P**rima est, ubi sit, cum enim per nos sit aliquid, aliquo certè in loco esse debet, quod enim nusquam est, non est. Quæ ergo horum monstrorum sedes? ubi tandem gentium ea repetum iri dicimus? Respondetur, cum Ens Rationis ad arbitrium sit fingentis sicut esse, ita & in loco esse, & sicut essentiam, ita & proprietates ab illo accipiet. Erit ergo ubicunque illud finxerit, vel fixerit cognoscens.

II. **Secunda** difficultas est, possitne Ens Rationis moveri. Respondeo, sicut in loco per Chimæricam præsentiam esse potest, ita & loco per motum Chimæricum moveri, quidni enim quis imaginari vel fingere possit Chimæram volare, vel Hippocervum currere?

III. **Tertia** difficultas est de accidentibus quibusdam

quæ Enti Rationis inesse apprehenduntur, ut de albedine, & hujusmodi alijs. Respondetur accidentia illa non esse realia, cum hujusmodi fingantur, quæ Chimæram informant, talia autem nulla dari possunt à parte rei.

Quarta difficultas est utrum una Chimæra sit similis alteri, vel dissimilis ante cognitionem reflexam, & relationem inter illas fingentem; si enim sint similes, jam emerget aliqua relatio inter illas, quæ cum non possit esse realis, cum nihil reale fundari possit in aliquo non reali, erit Ens Rationis, ergo jam dabitur aliquod Ens Rationis sine operatione intellectus. Resolutio hujus difficultatis pendet ab illa quæstione utrum relatio distinguatur à fundamento, si enim non distinguatur, poterunt esse similes sine ulla relatione emergente, & sic cessat difficultas. sed de hoc disp. II. Metaphysicæ. Aliæ multæ hic excogitari possent difficultates, nam sicut nullus fingendi, ita nec difficultates circa figmenta proponendi est modus: per has tamen quas proposuimus, reliquas faciliè omnes solutum iri existimo.